

ΤΑ ΘΕΜΕΛΙΑ ΜΟΥ ΣΤΑ ΒΟΥΝΑ

Τοῦ κ. Α. Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀναπλ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

Μία πρόταση ἀναβάθμισης

Πάει ἕνας περίπου χρόνος ἀπὸ τότε, ἦταν ἀρχὲς Φεβρουαρίου τοῦ 1994, ὅταν ἔλαβα μία εὐγενική πρόσκληση ἀπὸ τὸ Ἴδρυμα Μελετῶν Λαμπράκη νὰ παραστῶ στὸ Μέγαρο Μουσικῆς Ἀθηνῶν σὲ εἰδικὴ ἐκδήλωση παρουσίας τῆς πρωτοβουλίας τοῦ Ἰδρύματος γιὰ τὴν ἀναβάθμιση τῶν ὄρεινῶν ὄγκων τῆς Ἀθήνας.

Πάντοτε τὰ βουνὰ μὲ συγκινοῦσαν καὶ μὲ συγκινοῦν. Ἡ δυνατότητα ποὺ σοῦ προσφέρουν ν' ἀνέβεις λίγο ψηλότερα καὶ νὰ βλέπεις τὸν κόσμο ἀπὸ ψηλά, σὲ ἀπόσταση, μὲ ἐλκύει. Ἡ μεταφορική ἀκόμα εἰκόνα τοῦ ψηλότερα στὴν ἐφηβική προστακτική «πάντα ψηλά, κι ὄλο ψηλά κι ὄλο ψηλότερα πρὸς τὰ σπουδαῖα καὶ τὰ μεγάλα» μνήμες ποὺ συντηροῦν μέσα μου τὴν ἀπήχηση διηγημάτων ἢ μυθιστορημάτων ὅπως «τὸ φῶς τοῦ βουνοῦ»· στίχοι βιβλικοὶ μεταπλασμένοι ποιητικά ὅπως «τὰ θεμέλιά μου στὰ βουνά»· ἡ ἀγάπη μου γιὰ τὴν «πνευματικὴ γεωγραφία» μ' ἔκαναν νὰ δεχτῶ πρόθυμα αὐτὴ τὴν πρόσκληση.

Ὁ τίτλος ἄλλωστε ποὺ περιεῖχε τὴ λέξη «ἀναβάθμιση» ἦταν προκλητικός. Δίπλα στὴν τὴν ὑποβάθμιση ποὺ ἔχει ὑποστῆ τὸ ἀττικὸ τοπίο καὶ μόνο ἡ λέξη σὲ ἀνοίγει σὲ μιὰ ἐλπίδα. Πραγματικά ἡ συγκέντρωση ἐκείνη σοῦ ἔδινε τὴν αἴσθηση ὅτι ὑπῆρχε κάποια ἐλπίδα νὰ προχωρήσουμε ἀπὸ μιὰ χωρο-αταξία σὲ μιὰ χωρο-ταξία. Ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος ποὺ μὲ τὶς ἀστοχες παρεμβάσεις του εἶχε πληγώσει τὸν περιβάλλοντα χώρο θὰ μπορούσε τώρα νὰ τὸν θεραπεύσει. «Ὁ τρώσας καὶ ἰάσεται». Ἐκεῖ ποὺ μιὰ λανθασμένη ἀντίληψη ὀδήγησε στὴν ἐκ-μετάλλευσή του μιὰ ἄλλη ἀντίληψη θὰ μπορούσε νὰ ὀδηγήσει στὴν ἀξιοποίησή του λαμβάνοντας πρόνοια γιὰ τὴν προστασία του. Ἄς μὴ ξεχνᾶμε ὅτι «τοῦ Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς» κι ὁ ἄνθρωπος ἔχει κληθεῖ ὡς καλὸς οἰκονόμος νὰ ἐργάζεται καὶ νὰ τὴν φυλάττει. Πρόκειται δηλαδὴ γιὰ ἀλη-

θινή κοσμο-θεραπεία, στὴ διπλὴ ἔννοια τοῦ ὄρου τῆς διακονίας καὶ τῆς ἰάσεως, τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου καὶ ὄχι μόνο τῆς διάσωσης.

Οἱ φάσεις τοῦ προγράμματος

Ἡ πρόταση ἀναβάθμισης ποὺ τὴν ἐξέθεσε ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἰδρύματος Χρήστος Δ. Λαμπράκης, ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς του καθηγητῆς Ἀδαμάντιος Πεπελάσης, Ἑλληνας (ὁ περιβαλλοντολόγος Δ. Παπαϊωάννου) καὶ ξένοι συνεργάτες (οἱ Αὐστριακοὶ εἰδικοί δασολόγοι Πίτερ Ρούπιτς καὶ Κλάους Μίχορ) περιλαμβάνει διάφορες φάσεις ποὺ εἶναι καὶ διαδοχικὲς προσεγγίσεις τοῦ ὅλου θέματος!

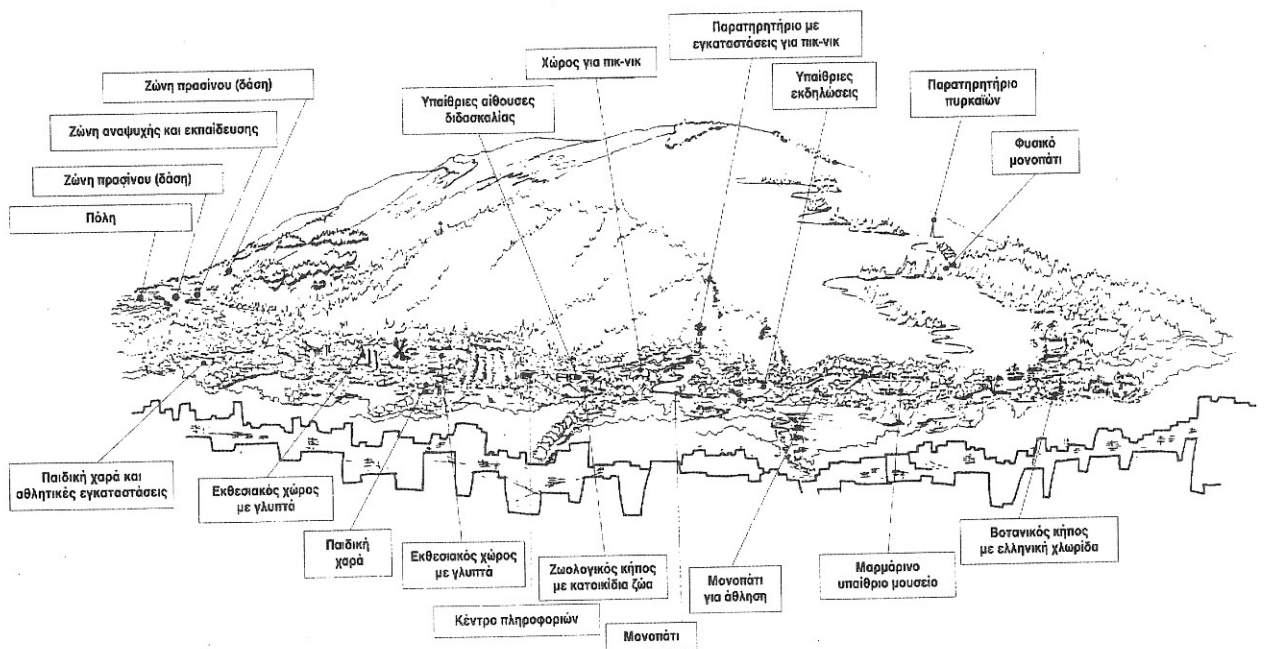
Σὲ μιὰ πρώτη φάση (Α'), ποὺ ἤδη ἔχει τελειώσει, χαρτογραφήθηκαν σὲ ψηφιακοὺς χάρτες οἱ ὄρεινοὶ ὄγκοι Ὑμηττοῦ, Πεντέλης, Πάρνηθας, Ποικίλου Ὄρους. Ἐπρεπε νὰ ὑπάρχει μιὰ ἀπεικόνιση ἐκείνων τῶν στοιχείων ποὺ καταδεικνύουν τὶς ἀνθρώπινες παρεμβάσεις καὶ τὰ ἔργα.

Σὲ μιὰ δεύτερη φάση (Β'), μελετῶν καὶ γενικοῦ σχεδιασμοῦ, θὰ ἐκπονηθεῖ ἕνα συνολικὸ σχέδιο ἀναβάθμισης μὲ συγκεκριμένες ἐπιλογὲς γιὰ τὴν ἀξιοποίηση τοῦ χώρου σὲ συνδυασμὸ μὲ χρήσεις ἀναψυχῆς καὶ πολιτισμοῦ.

Σὲ μιὰ τρίτη φάση (Γ') θὰ ἀρχίσει ἡ ἐκτέλεση πιλοτικῶν ἔργων ὅπως γιὰ παράδειγμα ἐνὸς κέντρου ἐνημέρωσης τοῦ κοινοῦ, ἐνὸς κέντρου ἀθλητικῆς καὶ τουριστικῆς ἀξιοποίησης, οἰκολογικῶν μονοπατιῶν διαφορετικῆς δυσκολίας γιὰ νὰ ἀκολουθήσει ἡ τέταρτη φάση (Δ') μὲ ἔργα ἐφαρμογῆς.

Ἡ πρόταση καὶ τὸ ὄλο σχέδιο εἶναι φιλόδοξο. Δὲν ὑπάρχει, ὅμως, κανένας λόγος, ὅπως τόνισε καὶ ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἰδρύματος, τὰ βουνὰ τῆς Ἀττικῆς, μὲ τὴν ἱστορικὴ τους φόρτιση καὶ μὲ τὴν ὄση φυσικὴ ὁμορφιὰ τοὺς ἀπομένει, νὰ μὴ μεταβληθοῦν μεταξὺ ἄλλων:

- Σὲ Ἀνοιχτὰ σχολεῖα Φυσικῆς Ἱστορίας γιὰ

Άπο τη χωρο-αταξία στην χωροταξία².

τούς νέους. (Με διδακτική χρήση πολυ-μέσων για περιπάτους στο δάσος κ.λπ.).

- Σε χώρους ήπιου περιπάτου για τους μεγαλύτερους, με χάραξη οικολογικών μονοπατιών διαφορετικής δυσκολίας.

- Σε Κέντρα διάσωσης πανίδας και σπανίων φυτών.

- Σε Κέντρα ενημέρωσης του ευρύτερου κοινού για δάση και βιοτόπους.

- Σε χώρους αθλητικής και τουριστικής αξιοποίησης, χωρίς άνωφελεις οικοδομικές παρεμβάσεις, και

- Σε υποδειγματικά ιστορικά όρεινα πάρκα για ψυχαγωγία των Αθηναίων και των ξένων επισκεπτών. Αντιλαμβάνεστε ότι ή επιτυχία ενός τέτοιου προγράμματος μπορεί αργότερα να αποτελέσει πρότυπο αναπτυξιακό για πολλές άλλες περιοχές της χώρας που διαθέτουν αντίστοιχο (ή και μεγαλύτερο) φυσικό πλούτο, αναξιοποίητο ως τώρα.

Η Πολιτεία

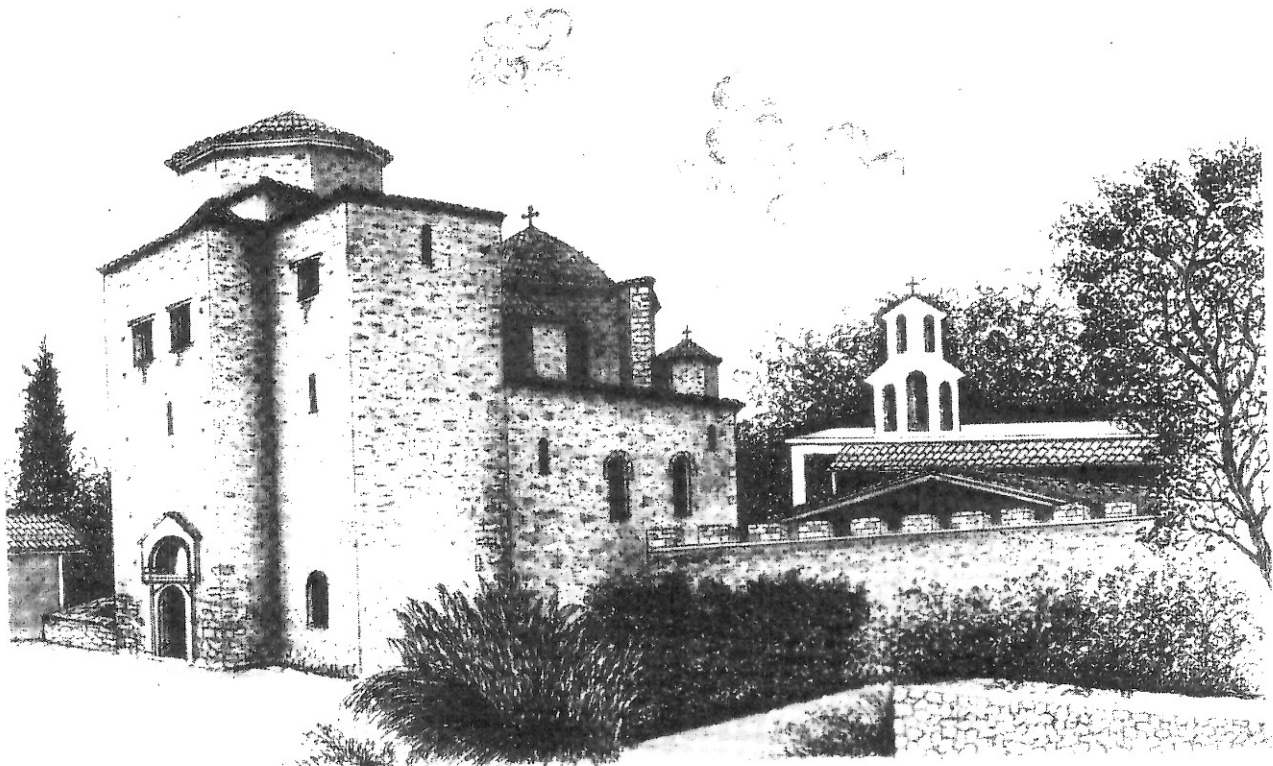
Ο παρευρισκόμενος στη συνάντηση ύπουργός περιβάλλοντος, χωροταξίας και δημοσίων έργων Κ. Λαλιώτης είπε ότι το Κράτος υιοθετεί την πρόταση του Ίδρυματος με διάθεση υλοποίησής της εντάσσοντάς την στο γενικότερο πρόγραμμα αύξησης του πρασίνου της Αττικής. Έκανε μάλιστα εισήγηση για την «αναβάθμιση

των περιαστικών δασών της Αθήνας» (με την ευχή να συμπεριληφθεί ως πέμπτη περιοχή ό Έθνικος Δρυμός Σουνίου) και πρότεινε μία *προγραμματική συμφωνία* στην οποία οριοθετούνται οι αμοιβαίες σχέσεις και οι ευθύνες του Υπουργείου και του Ίδρυματος για τον σχεδιασμό, την επίβλεψη και την έποπτεία του έργου, καθώς και για την λειτουργία των πάρκων³.

Έκκλησία και Θεολογική Σχολή

Πέρα όμως από αυτή τη συνεργασία Κράτους και κοινωνικής πρωτοβουλίας πολλά έχει να προσφέρει στον σχεδιασμό της γενικότερης πρότασης για την αναβάθμιση των όρεινων όγκων Αθήνας - Αττικής και ή Έκκλησία. Ήδη έχει προσφέρει πολλά με την ενεργητική προστασία του περιβάλλοντος για την οποία μεριμούν τα διάφορα Μοναστήρια και Ηοιχαστήρια τα διασκορπισμένα σ' όλη την αττική γή. Αύτοι οι ιεροί τόποι αποτελούν τόπο έλξεως πολλών προσκυνητών και επισκεπτών.

Θά μπορούσε για παράδειγμα να σχεδιασθεί ένας χάρτης με μονοπάτια για *θεραπευτικό τουρισμό* σ' όλη την έκταση των όρεινων όγκων της Αθήνας αλλά και της υπόλοιπης Αττικής. Θά μπορούσε να συνδυασθεί με αρχαιολογικά πρωτοχριστιανικά, βυζαντινά και ύστεροβυζαντινά εύρηματα και μνημεία και να σχεδιασθεί ένα συνολικό διδακτικό πρόγραμμα με πολυ-μέσα

Ἱερά Μονή Παντοκράτορος (νταού) Πεντέλης⁴.

καὶ βιντεο-παίγνια σὲ συνεργασία τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Οἱ ἤδη διεξαγόμενες ἔρευνες «πνευματικῆς γεωγραφίας», «θεραπευτικοῦ τουρισμοῦ» καὶ «καταγραφῆς τῶν χριστιανικῶν μνημείων τῆς Ἑλλάδος» μποροῦν νὰ προσφέρουν πλούσιο ὕλικό γιὰ ἓνα τέτοιο πρόγραμμα⁵.

Ἐξάλλου ἡ σύνδεση τοῦ Πανεπιστημίου μὲ τὴν κοινωνικὴ ζωὴ εἶναι ἀπὸ τὰ βασικὰ μελήματα γιὰ τὴν ἔξοδο ἀπὸ τὸ μελετητήριο καὶ τὰ ἐρευνητικὰ ἐργαστήρια στὴν πράξη καὶ στὴ ζωὴ. Ἐρευνα, διδασκαλία, ἐφαρμογὲς συνιστοῦν τὸ τριπλὸ ἀξίωμα ἑνὸς σύγχρονου Πανεπιστημίου. Πιστεύουμε πῶς μιὰ τέτοια συνεργασία θὰ συντελέσει στὴν ἀμοιβαία ὠφέλεια τῶν φορέων ἐκείνων ποὺ φροντίζουν γιὰ τὴν ἀναβάθμιση καὶ τελικὰ τὴν ὠφέλεια τῶν πολιτῶν ποὺ θὰ κληθοῦν νὰ βιώσουν, νὰ κατανοήσουν καὶ νὰ ποστατεύσουν τὴν ἀπτική γῆ καὶ φύση.

Αὐτὴ ἡ γῆ πρέπει νὰ περισωθεῖ μ' ὅλες τὶς μῆνες ποὺ φέρει πάνω της. Ὁ ποιητὴς πρόλαβε καὶ μᾶς τὸ μῆνυσε:

*ΤΑ ΘΕΜΕΛΙΑ ΜΟΥ στὰ βουνὰ
καὶ τὰ βουνὰ σηκώνουν οἱ λαοὶ στὸν ὄμο
τους*

*καὶ πάνω τους ἡ μνήμη καίει
ἄκαυτη βᾶτος.*

Καλὴ χρονιά!

1. Στὸ τέλος τῆς ἐκδήλωσης τὸ Ἴδρυμα δεξιώθηκε τοὺς προσκεκλημένους καὶ δόθηκε φάκελλος ποὺ περιείχε τὴν ὁμιλία τοῦ Προέδρου, τὴν εἰσήγηση τοῦ Δ. Παπαϊωάννου «οἱ ὄρεινοὶ ὄγκοι τῆς Ἀθήνας» καὶ ἓνα κείμενο γιὰ τοὺς στόχους καὶ τὸ ἔργο τοῦ Ἰδρύματος. Τὸ σχέδιο τῆς προμετωπίδος προέρχεται ἀπὸ τὸ ἐξώφυλλο τοῦ φακέλλου καὶ εἶναι τὸ ἔμβλημα τοῦ Ἰδρύματος (ἐν πλῶ).

2. Τὸ σχεδιάγραμμα ἔχει ληφθεῖ ἀπὸ «Τὸ Βῆμα» τῆς 13 Φεβρουαρίου 1994, ρεπορτάζ σ. Α 45. Στὴ σ. Α 44 ἡ Βάσω Χαράλαμπίδου ἔδινε στοιχεῖα γιὰ τὴν ἐκδήλωση.

3. Ἡ εἰσήγησή του μοιράστηκε στοὺς δημοσιογράφους.

4. Τὸ σχέδιο τοῦ ζωγράφου Γιάννη Δ. Μπούρα προέρχεται ἀπὸ τὸ ὑπὸ ἔκδοση ἔργο τοῦ Εὐαγγέλου Π. Λέκκου, *Τὰ μοναστήρια τοῦ Ἑλληνισμοῦ*, ἐκδ. ὀργανισμὸς «Ἰχνηλάτης».

5. Ἡ ἐμπειρία τοῦ Ἰδρύματος Μελετῶν Λαμπράκη ποὺ ἔχει ἀποκτηθεῖ στὸ Πρόγραμμα εἰσαγωγῆς τῶν νέων τεχνολογικῶν προτύπων στὸ Ἑλληνικὸ Σχολεῖο (ἐκπαιδευτικὰ βίντεο, πολυμέσα ὅπως ἡ «Ἡλεκτρονικὴ Βιβλιοθήκη» τοῦ Βυζαντίου μὲ τὸν τίτλο «*COPIA*» σὲ CD-ROM) θὰ εἶναι πολύτιμη στὴ δημιουργία ἑνὸς τέτοιου προγράμματος.